

EEN WAGEN RIJDT DE WERELD IN

G. van Heerde

Dorus is zo een klein mannetje met een permanente stoppelbaard en schitteroogjes, als hij een „neutje” op heeft. Zijn jasje dekte eenmaal de hoekige schouders van een notaris, zijn hoed en schoenen heeft hij gekregen van wijlen de burgemeester van Zwartewaal. Toen zat er nog een vouw in zijn broek en rafelde hij niet. Maar dat is lang geleden.

Dorus zit op het span van zijn woonwagen en de vinnig-koude wind blaast hem om de oren. Achter hem is het gekrijs van Lizelotte, die van haar moeder slaag krijgt; ze heeft zeker weer aan de suikerpot gezeten. Nou, Miene, zijn vrouw, is niet mak; als die het op de heupen heeft, kun je beter de benen nemen. En dan is Jan er nog. Die ligt de halve dag in bed, als je hem zijn gang laat gaan. De jongen krijgt grootse allures en wil later in een huis wonen inplaats van in een wagen.

Dorus is anders een best kereltje, zo eentje, waar je over lopen kunt. Hij mat stoelen en slijpt messen en scharen. Op zijn slijpkar heeft hij met scheve, witte letters geschilderd:

„Eerste nederlanse nat-slijperij. Hoogagtent Dorus Bakker en Zoon.” Dat is niet mis. Zo verdient Dorus met zijn kar de kost voor vrouw en kinderen. En nooit komen de mensen een cent aan hem te kort. Dat is waar, hij is zo eerlijk als goud. Dat kun je van Miene niet zeggen. Die belt bij de mensen aan en vraagt met een stalen gezicht om kleren voor haar „zes bloeien van kinderen, die huilen van de honger en die 's nachts zonder hemdje naar bed moeten.” Ze kan zelfs tranen in de ogen persen, als ze het zegt. Nee, zo is Dorus niet. Hij gaat recht door zee en d'r is op zijn leven „niks niet an te merken.”

Bij het kleine stadje is een woonwagenkamp, waar Dorus nu zijn wagen heenstuurt. En dat is dan voorlopig het einde van de tocht, want mor-

gen is het Kerstfeest, en met de Kerstdagen is er niks te verdienen. Dus zal de wagen hier de zondagen overblijven.

Als Dorus bezig is de pijp uit het fornuis te halen, omdat het ding „stik-vol” roet zit, wordt er aan de deur gerommeld. „Wat zulle we nou hebbe?” denkt hij. „Misschien een nieuwsgierige buurvrouw uit een andere wagen?”

Hij zet de pijp in een hoek, strijkt de haren weg uit zijn ogen en doet, met zijn roetzwart gezicht open. En laat me daar nou een dominee staan?! Een echte dominee met een zwart jasje, zo deftig als een burgemeester. Dorus zag het dadelijk, nog voor de man een woord had gezegd.

„Mag ik d'r even inkomen, baas,” zegt de man, „'t is zo koud buiten, met die wind. Ik ben de dominee.”

Dorus staat daar met open mond en weet eigenlijk niet, wat hij doen moet. Dat is hem nog nooit overkomen, dat een zwartrok op bezoek komt. Vragend kijkt hij Miene aan. Wat denkt die er van?

„Nou, kom d'r maar in, man,” zegt zij. „Je kunt een evenmens toch niet in de kou late staan?! Warm is 't hier anders niet, want die lamme kachel wil niet brande. Ons soort mense heeft ook niet de goeie brandstof. Die kunnen we niet betale.”

Ze gluurt naar de dominee, als verwacht ze, dat hij nou z'n portemonnaie zal trekken. Maar niks hoor. Hij voelt alleen met z'n klavieren aan het lauwe kachelkje zonder pijp en gaat op een stoel zitten.

„Als die maar niet gaat preken,” denkt Dorus benauwd. Het zweet breekt hem uit, als hij daaraan denkt. Maar gelukkig, Miene is er nog. Die tettert aan één stuk door, daar kan zelfs een dominee geen woord tussen krijgen.

Maar als hij opstaat, komt hij toch met zijn boodschap. Of ze allebei, met de kinderen, op het Kerstfeest willen komen op de tweede Kerstdag. Een speciaal Kerstfeest in het gebouwtje bij de kerk, voor alle mensen van het woonwagenkamp.

Dominee gaat de mensen persoonlijk uitnodigen, want zonder volk kun je geen feest vieren.

„Nee, vanzelfs,” zegt Dorus. Hij is eigenlijk te beduusd, om te antwoorden. Heb je ooit gehoord, dat men hulle soort mense ging vragen voor een feest??

Zelfs Miene staat met de mond vol tanden en krabt zich met de vork, waarmee ze de aardappels op het stel heeft geprikt, door de wilde haren. Zoiets is ook haar te machtig.

„Ja,” zegt dominee, „een Kerstfeest voor jullie allemaal. Waarom zouden jullie geen Kerstfeest vieren?” De stilte hangt vreemd tussen de houten wanden en Dorus kijkt naar zijn zwarte roet-handen. Jonge, jonge, wat moet hij daar nou op zeggen?! De dominee zou een mens de doodschrik op het lijf jagen. Tot Lizelotte de stilte verbreekt.

„Krijge we dan ook wat, Moe?”

Dat brengt Miene weer in haar evenwicht. Haar hand schiet uit. De haren stuiven Lizelotte om het hoofd. „Jij eigenwijze snotneus — 't is zonde, dat ik 't zeg — kun je je snater niet dichthouwe. Mot je je d'r weer mee bemoeie? Mot de dominee denke, dat we van de heberige gemeente benne?!”

„'t Is een kind, dat het vraagt,” vergoelijkt de predikant. „Ja, zus, je krijgt ook wat, de groten en de kleinen, allemaal.” Dan, aarzelend, als zoekt hij naar zijn woorden: „'t Is de vraag, of jullie aan willen nemen, wat je op Kerstfeest aangeboden wordt.”

„Nou, moe,” zegt Miene. De woorden ontvallen haar, voor ze er erg in heeft. „Ons soort mense zegt niet gauw „nee.” We motte ook al van de geef leve. Met de slijperij is het niks gedaan en het mensdom wil tegeswoordig niet meer op bieze zitte. 't Is allegaar pluus wat de klok slaat.”

„Nou, jullie zullen het goed hebben,” zegt de dominee met een breed gebaar, „chocolade en een kerstkrans en zo. Voor de mannen een sigaar misschien.”

„Maar geen neutje,” denkt Dorus. „Nee, vanzelfs niet. Maar goed, 't is alsniettemin mooi aangeboje. Je kunt ze tegeswoordig met een lantaarntje zoeken, die zo „rieyaal” voor de dag komme.” Hij kijkt naar Miene. Die mot dan maar beslisse.

„'t Is bestig,” zegt de vrouw resoluut. „We zulle d'r zijn, ik en Dorus en de kinderen.”

Een klein kerstboompje brandt op het podium. Het flakkerend licht doet de schaduwen vreemd en wanstaltig dansen tegen de muur. Dorus kijkt er naar. Daarbij zuigt hij aan zijn sigaar, of hij een grote meneer

is. Lizelotte, die schrok-op, heeft al drie kommen chocola achter de knopen geslagen. En moet je Miene zien. Die heeft een halve kerstkrans in de mond gestouwd. Ze smaakt en likt de suikerkrumels van de vingers af.

Zijn blik gaat naar de mannen en vrouwen om hem heen, naar de verweerde koppen en slordige haren. Dat zijn nou allemaal zwervers over de grote wereld, denkt hij. Ze hebben nergens een thuis en vinden nergens rust. Twee, drie dagen houdt een kamp hen vast in zijn greep, dan zwermen ze weer uit, door wind en regen of onder de goede zon. Het benauwt hem, deze gedachte van onrust en even komt het verlangen in hem, om nu één plekje te hebben, waar je met al de zorgen van dit zwerversleven naar toe kunt gaan. Waar je kunt zeggen: Hier is het goed, altijd, als het stormt en als de wind waait door het leven van elke dag.

Hoor, nou begint de dominee te vertellen. In de grote stilte volgt Dorus de wegen, die dominee hem leidt en even sluit hij het eigen, harde leven buiten de muur van zijn denken. Nu loopt hij over een zonlichte weg, tussen witte huizen door. Daar gaan de bultige kamelen en de grauwe ezels, met daartussen de kleurige kleren van Oosterse mannen en vrouwen. En later is daar ineens de stal. Dorus duwt de deur open en kijkt. Bij het flauwe licht ontdekt hij een man, een vrouw en dan — HET KIND! In een kribbe! Op stro!

En dan te weten, dat Lizelotte en Jan nog een ordentelijk bed hebben, om in te slapen!

„Zo arm werd de Heere,” zegt dominee. „Hij verliet de heerlijkheid van de hemel, om als een klein Kindje in deze koude, harde wereld te komen.”

Dorus laat zijn hoofd rusten in de handen, om daarover na te denken. Want helemaal begrijpen kan hij niet.

„Waarom?” hoort hij de predikant vragen. Om ons gelukkig te maken en blij. Dáárom heeft God Zijn Zoon willen geven.”

„Maar dan toch niet voor mij,” denkt Dorus.

Hoort hij goed?

„Voor deftige en voornamen mensen en voor heel eenvoudigen. Voor mensen, die in paleizen wonen, en voor de mannen en vrou-

wen en kinderen, die in hun wagen door het land trekken. Iedereen, die weet dat hij een slecht en zondig mens is, die moet het nu maar eens goed horen: „Voor hem is Christus arm geworden en in deze wereld gekomen.”

En dan herhaalt dominee, wat hij twee dagen geleden gezegd heeft in Dorus' wagen: „Als jullie het maar willen aannemen, mensen! Als jullie het maar geloven willen, dan wordt het leven licht en blij en gelukkig en dan ben je rijk, zelfs in de grootste armoede.”

Dorus wrijft zijn handen over de stoppelbaard en peinst: „Als dat nou eens echt waar was, wat jij daar zegt, zwartjas, wat zou het leven dan veel gemakkelijker zijn, dan was er altijd een plekje, waar je naar toe kon met je zorgen en je verdriet.”

Dan, door het donker van zijn kleine bestaan is daar als een lichtstraal: „En toch is het waar. En 't is ook voor jou! Als je 't maar wilt aannemen, Dorus!”

Weer zakt zijn hoofd in de handen en probeert Dorus het Kerstwonder te vatten, dat zich gaat voltrekken aan zijn eigen hart.

Tot Miene hem voor de derde keer aanstoot en van achter haar hand fluistert: „Wat denk-ie, Dorus, zouwe we nog meer krijsje? Of zou de smak en smul op weze?”

Wrevelig haalt hij de schouders op.

„Och mens, waar denk-ie toch an. We hebbe meer dan genoeg gekrege!” En dan ontvallen hem de woorden van de dominee: „Als wij het maar an wille neme!”

„Nou, moe,” zegt Miene.

Het Kerstfeest is afgelopen.

De mensen schuiven de deur uit, terwijl achter hen het orgel zingt: „Ere zij God in de hoogste hemelen.”

En dan ontdekt Dorus dat het tijdens het feest is gaan sneeuwen. „God heeft de wereld in een lichte kleur gezet,” denkt hij. Die blankheid van de aarde doet hem glimlachen van blijdschap, want Dorus ziet er een belofte in.

De volgende dag rijdt de wagen de wereld weer in.

Dorus zit op het span, net als twee dagen geleden.

En de wind waait koud om zijn oren.
Achter hem begint Miene te tieren tegen Lizelotte.
Er is niets veranderd.
En toch weet Dorus dat hij iets gezien heeft van het Licht van het Kerstfeest. Daar denkt hij over, met een glimlach op zijn stoppelig gezicht, heel de lange weg door de witte sneeuwlanden, die zich rekken tot de horizon, onder de donkere hemel.